

Whitepaper

Ethische screening in 2026: een evenwicht tussen innovatie, rechten en publiek vertrouwen.

Screeninggids
Inhoudsopgave

Invoering 03

Wat is ethische screening? 04

Waarom ethische screening belangrijk is in 2026 05

Kernpijlers van ethische screening 06

Vooruitblik: ethische screening als gedeelde verantwoordelijkheid 08

Maak kennis met PESCHECK 09

PESCHECK Definitielijst 10

Invoering

In de huidige wereld van enorme datastromen, geavanceerde analyses en wereldwijde connectiviteit vertrouwen organisaties steeds meer op screeningtechnologieën om beslissingen te nemen die van invloed zijn op levens, bestaansmiddelen en het maatschappelijk welzijn. Naast eenvoudige controles omvatten deze systemen nu voorspellende algoritmen, AI-gestuurde risicobeoordelingen en realtime gedragsanalyses, die van invloed zijn op uiteenlopende gebieden, van werving en selectie en kredietverlening tot gezondheidszorg en openbare veiligheid.

Het belang van ethische screening in 2026 is duidelijk: deze systemen kunnen zowel voordelen als nadelen met zich meebrengen. Beslissingen die zonder ethisch toezicht worden genomen, brengen het risico met zich mee van vooringenomenheid, oneerlijke uitkomsten en een afname van het publieke vertrouwen. Screening die gebaseerd is op eerlijkheid, transparantie en verantwoording verbetert daarentegen de besluitvorming, de efficiëntie en het vertrouwen in instellingen.

Ethische screening is ook cruciaal voor de veerkracht van organisaties en hun maatschappelijke legitimiteit. Nu de regelgeving wereldwijd steeds strenger wordt, verminderen proactieve ethische praktijken juridische en reputatierisico's en tonen ze tegelijkertijd leiderschap op het gebied van maatschappelijke verantwoordelijkheid. In deze context is ethische screening niet alleen een kwestie van naleving, maar een strategische noodzaak. Het brengt innovatie in lijn met menselijke waarden om ervoor te zorgen dat vooruitgang de samenleving als geheel ten goede komt in plaats van ongelijkheid te creëren.

Dit whitepaper biedt een actueel perspectief op ethische screening in 2026: waarom het belangrijk is, opkomende uitdagingen en praktische strategieën voor de implementatie van systemen die effectief, eerlijk en betrouwbaar zijn.

> “Ethische screening gaat niet alleen over regels of voorschriften. Het gaat erom ervoor te zorgen dat de technologie die we ontwikkelen mensen eerlijk en met respect behandelt. Uiteindelijk moet het mensen helpen, niet belemmeren.”
>
> Serhat Elban, CEO PESCHECK

Wat is ethische screening?

Ethische screening verwijst naar het zorgvuldig ontwerpen en implementeren van screeningsmethoden, waaronder risicoprofilering, geschiktheidsbeoordelingen, voorspellende analyses en geautomatiseerde beslissingssystemen, op een manier die actief fundamentele ethische principes waarborgt. Het gaat om meer dan alleen het volgen van regels; het gaat erom eerlijkheid, respect en verantwoordelijkheid in elke fase van het proces te verankeren.

In de kern zorgt ethische screening ervoor dat beslissingen van organisaties, of het nu gaat om aanwerving, kredietverlening, gezondheidszorg of openbare veiligheid, rechtvaardig, transparant en aantoonbaar zijn. Het omvat:

1. **Vervalsde referenties of kwalificaties**
   Kandidaten kunnen onjuiste informatie verstrekken over hun opleiding, certificeringen of werkervaring, wat kan leiden tot operationele fouten of schendingen van de regelgeving.
2. **Strafrechtelijk of regelgevingsrisico**
   Werknemers met een onbekend strafblad, sancties of overtredingen van regelgeving kunnen de organisatie blootstellen aan juridische, financiële of reputatieschade.
3. **Reputatie- en intellectueel eigendomsrisico**
   In kennisintensieve sectoren zoals hightech, financiën en consultancy kan een verkeerde aanwerving een bedreiging vormen voor intellectueel eigendom, vertrouwelijke klantgegevens of de reputatie van het bedrijf.
4. **Naleving en wettelijke overtredingen**
   Het niet correct verifiëren van werknemers kan leiden tot schendingen van de AVG, ISO27001, sectorspecifieke regelgeving of klantvereisten.

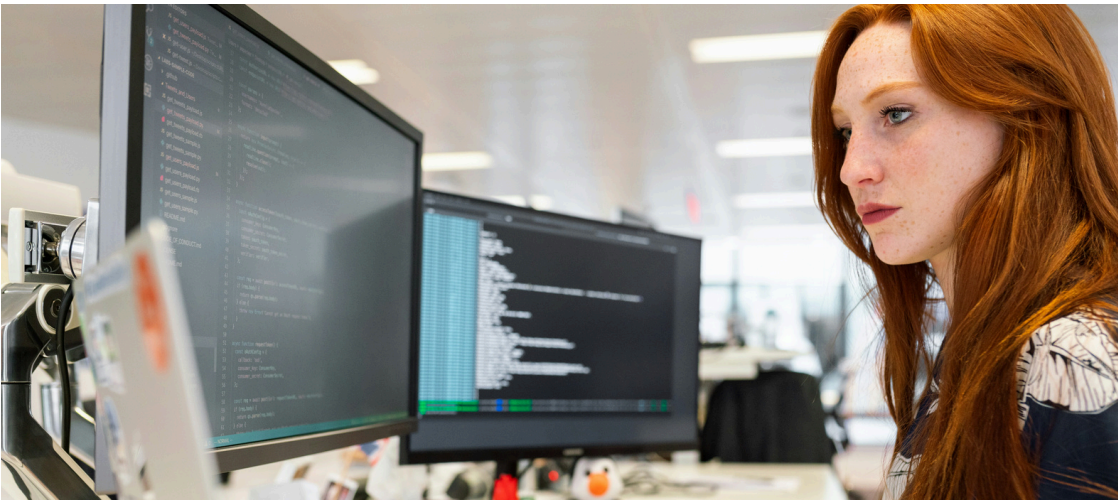

Waarom ethische screening belangrijk is in 2026

De wereldwijde regelgeving en maatschappelijke verwachtingen zijn de afgelopen tien jaar sterk veranderd, gedreven door onderzoek en pleidooi van toonaangevende instellingen zoals het Harvard Berkman Klein Center, de OESO, de ACLU en experts op het gebied van technologie-ethiek. Belangrijke factoren die de ethische screening van vandaag de dag vormgeven, zijn onder meer:

- ✓ **Juridische en regelgevende ontwikkelingen**
  Overal ter wereld, van de interpretaties van de AI-wet en de AVG in de EU tot de handhaving van burgerrechten in de VS, scherpen overheden de normen voor geautomatiseerde beslissingssystemen en discriminatierisico's aan. Organisaties die vooroplopen met ethische screeningpraktijken kunnen hun juridische risico's verkleinen en aansluiten bij de nieuwe normen.
- ✓ **Publiek vertrouwen en merkveerkracht**
  Het publieke bewustzijn van algoritmische vooringenomenheid en onduidelijke besluitvormingsprocessen is toegenomen. Onafhankelijk onderzoek toont consequent aan dat waargenomen ondoorzichtigheid of oneerlijkheid het vertrouwen ondermijnt (Alhosban et al., 2025). Ethische screening versterkt de reputatie en de relaties met belanghebbenden.
- ✓ **Technologische complexiteit**
  Machine learning-modellen en grootschalige analyses bieden krachtige inzichten, maar kunnen ook historische ongelijkheden in stand houden als ze niet worden gecontroleerd. Ethische kaders zorgen ervoor dat innovatie de menselijke waarden niet voorbijstreeft.

Publieke bezorgdheid over algoritmische vooringenomenheid

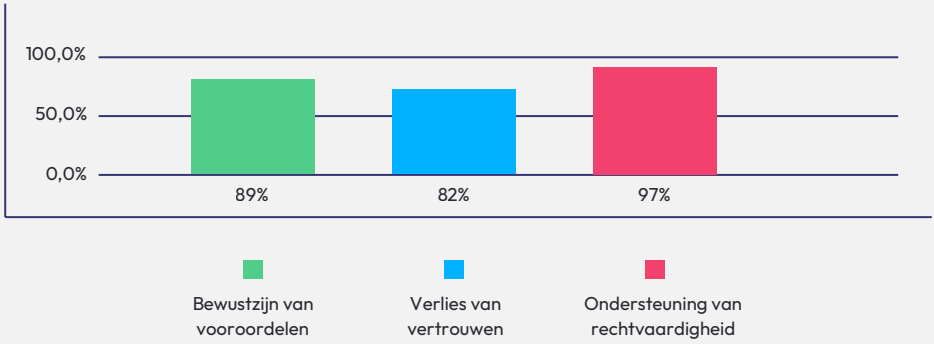

Ethische screening is niet langer optioneel. Organisaties die prioriteit geven aan eerlijke, transparante en verantwoorde processen, navigeren door complexiteit, verminderen risico's en bouwen duurzaam vertrouwen op.

Kernpijlers van ethische screening

De volgende pijlers weerspiegelen de consensusthema's die voortkomen uit collegiaal onderzoek en beleidsrichtlijnen voor 2025-2026.

1. **Pijler 1: Inclusief en eerlijk ontwerp**
   Ethische screening begint al in de ontwerpfase, met actieve beperking van vooringenomenheid door:

   - Betrokkenheid van diverse belanghebbenden
   - Representatieve datasets
   - Regelmatige validatie over verschillende demografische groepen

   Een voorbeeld: uit onderzoek gepubliceerd in de Journal of Machine Learning Research (2025) blijkt dat regelmatige eerlijkheidsaudits de ongelijksoortige uitkomsten bij geautomatiseerde risicobeoordelingen aanzienlijk verminderen.

2. **Pijler 2: Transparante verantwoording**
   Besluitvormingssystemen moeten waar mogelijk transparant zijn en waar nodig verklaarbaar:

   - Publiceer screeningscriteria en effectbeoordelingen
   - Bied mechanismen voor beroep en menselijke toetsing
   - Documenteer modelwijzigingen en bestuursbeslissingen

   Normen zoals ISO/IEC 42001 over AI-management bieden praktische richtlijnen voor organisatorische verantwoording (ISO/IEC 42001:2023, n.d.).

3. **Pijler 3: Respect voor privacy en autonomie**
   Dataminimalisatie, doelbinding en gebruikerstoestemming zijn fundamenteel::

   - Verzamel alleen wat strikt noodzakelijk is.
   - Gebruik privacyversterkende technieken (bijv. anonimisering).
   - Geef de betrokken personen duidelijke kennisgeving.

   Toonaangevend privacyonderzoek bevestigt dat privacyrisicobeoordelingen de schade beperken en tegelijkertijd de noodzakelijke screeningfunctionaliteit mogelijk maken (Data Protection Impact Assessment (DPIA), 2025).

4. **Pijler 4: Continue monitoring en aanpassing**
   Ethische screening is geen statisch proces:

   - Monitor de prestaties en maatschappelijke impact in de loop van de tijd
   - Pas systemen aan op wetswijzigingen en maatschappelijke waarden
   - Schakel externe experts in voor periodieke evaluatie

   Recente studies op het gebied van ethiek en informatietechnologie benadrukken het belang van continue evaluatie boven eenmalige audits (Bahangulu & Owusu-Berko, 2025).

Praktische implementatiestrategieën

Of u nu een technologieleverancier, toezichthouder of organisatieleider bent, deze strategieën helpen bij het implementeren van ethische screening op grote schaal, waarbij hoogstaande principes worden omgezet in concrete praktijken:

- ✓ **Bestuurskaders**
  Stel interne ethische commissies of toezichtscomités samen met multidisciplinaire expertise, waaronder juridische, technische en mensenrechtenaspecten. Deze organen begeleiden het ontwerp en de implementatie van screeningsystemen, beoordelen potentiële ethische risico's en zorgen voor verantwoording in elke fase. Bestuurlijke kaders helpen ook om ethische besluitvorming te integreren in de dagelijkse bedrijfsvoering in plaats van het als een bijzaak te beschouwen.

- ✓ **Documentatie- en impactinstrumenten**
  Gebruik gestructureerde hulpmiddelen zoals modelkaarten, gegevensbladen en algoritmische impactbeoordelingen om aannames, methodologieën en potentiële vooroordelen in screeningsystemen vast te leggen. Deze hulpmiddelen maken besluitvormingsprocessen niet alleen transparant voor interne teams, maar bieden ook bewijsmateriaal voor toezichthouders of externe auditors, waardoor wordt gewaarborgd dat elk systeem systematisch wordt ontworpen en geëvalueerd.

- ✓ **Communicatie met belanghebbenden**
  Zorg ervoor dat screeningprocessen begrijpelijk zijn voor de betrokkenen. Geef toegankelijke uitleg over hoe algoritmes werken, welke factoren beslissingen beïnvloeden en hoe de uitkomsten gevolgen kunnen hebben voor individuen. Duidelijke communicatie schept vertrouwen en stimuleert constructieve dialoog, of het nu gaat om klanten, medewerkers of externe partners..

- ✓ **Compensatiemechanismen**
  Geef individuen zinvolle mogelijkheden om beslissingen aan te vechten en te corrigeren. Of het nu gaat om menselijke beoordeling, beroepsprocedures of correcties van gegevens, deze mechanismen zorgen ervoor dat fouten of onbedoelde gevolgen snel kunnen worden aangepakt, waardoor eerlijkheid en vertrouwen in het systeem worden versterkt.

Door deze strategieën in operationele workflows te integreren, kunnen organisaties de stap zetten van abstracte ethische principes naar meetbare, praktische actie. Ethische screening wordt een integraal onderdeel van bedrijfsprocessen, in plaats van een eenmalige checklist. Door governance te formaliseren, beslissingen te documenteren en helder te communiceren, kunnen organisaties risico's beperken, het vertrouwen van stakeholders versterken en ervoor zorgen dat hun systemen zowel effectief als verantwoord functioneren.

Vooruitblik: ethische screening als gedeelde verantwoordelijkheid

Ethische screening is niet alleen de verantwoordelijkheid van technologen of compliance-teams. Het is een collectieve inspanning die samenwerking vereist tussen onderzoeksinstellingen, beleidsmakers, het maatschappelijk middenveld, leiders uit het bedrijfsleven en het publiek. Naarmate technologie in 2026 steeds meer geïntegreerd raakt in de dagelijkse besluitvorming, zullen organisaties die deze gedeelde verantwoordelijkheid erkennen beter in staat zijn om met complexiteit om te gaan, vertrouwen op te bouwen en een betekenisvolle impact te realiseren.

- ✓ **Beschouw ethische screening als een langetermijninvestering in vertrouwen**
  Ethisch handelen is geen eenmalige oplossing. Organisaties die eerlijkheid, transparantie en verantwoording in elke fase van ontwikkeling, implementatie en evaluatie verankeren, tonen hun betrokkenheid bij stakeholders. Na verloop van tijd bouwt deze consistente aandacht vertrouwen op bij medewerkers, klanten en het publiek, waardoor vertrouwen een strategisch voordeel wordt.
- ✓ **Stem interne stimulansen af op ethische resultaten**
  Verantwoordelijkheid moet geïntegreerd worden in de bedrijfscultuur en niet geïsoleerd blijven binnen compliance-afdelingen. Incentives, prestatiemaatstaven en prioriteiten van het management moeten ethische besluitvorming, zorgvuldig toezicht en proactieve risico-identificatie belonen. Wanneer teams zien dat ethische resultaten gewaardeerd en erkend worden, zullen ze eerder prioriteit geven aan eerlijkheid en integriteit in de dagelijkse bedrijfsvoering.
- ✓ **Geef op een transparante manier leiding in het publieke debat**
  Transparantie is meer dan alleen naleving van regels; het is een vorm van leiderschap. Organisaties die openlijk hun methodologieën, mogelijke beperkingen en voortdurende verbeteringen in hun screeningsystemen delen, tonen verantwoordingsplicht en stimuleren een dialoog binnen de hele sector. Dergelijke transparantie helpt bij het vaststellen van normen, het informeren van belanghebbenden en het bevorderen van samenwerking tussen de private, publieke en maatschappelijke sector.

Door ethische screening als een gedeelde verantwoordelijkheid te omarmen, doen organisaties meer dan alleen risico's verminderen; ze bouwen systemen die individuele rechten respecteren, mensen in staat stellen om zelfstandig beslissingen te nemen en de resultaten verbeteren.

> “Ethische screening is ieders verantwoordelijkheid. Wanneer organisaties, toezichthouders en het publiek samenwerken, kan technologie leiden tot eerlijkere beslissingen, mensen beschermen en vertrouwen winnen, in plaats van alleen maar aan de eisen te voldoen.”
>
> Serhat Elban, CEO PESCHECK

Maak kennis met PESCHECK

De basis leggen voor vertrouwen

Wij zijn PESCHECK®, Europa's vertrouwde aanbieder van background screening, met een sterke dekking in de Benelux en de DACH-regio, met name Nederland en Duitsland. Sinds 2015 helpen we organisaties, van mkb's tot internationale ondernemingen, om zelfverzekerde wervings- en zakelijke beslissingen te nemen door geavanceerde technologie te combineren met lokale expertise.

Onze aanpak levert snelle, betrouwbare en volledig conforme screenings (GDPR, ISO 27001, PI-licentie), die nauwkeurige, bruikbare inzichten bieden om vertrouwen op te bouwen bij het onboarden van medewerkers, het verifiëren van partners of het beveiligen van gevoelige omgevingen zoals hightech, defensie, financiën en consultancy.

Bij PESCHECK geloven we dat vertrouwen groeit door openheid. Onze schaalbare, kandidaatgerichte oplossingen maken verificatie eenvoudig, veilig en efficiënt, waardoor vertrouwen een katalysator voor groei wordt.

Een afspraak inplannen?

Een kennismakingsgesprek is altijd vrijblijvend en altijd met de bedoeling u te helpen. Wilt u meer weten over het opstellen van een polis of het uitvoeren van een background screening? Neem contact met ons op of boek direct een afspraak via onze website: Book a Demo.

bsi ISO/IEC 27001 Information Security Management CERTIFIED

GDPR

PBSA PROFESSIONAL BACKGROUND SCREENING ASSOCIATION

Ministerie van Justitie en Veiligheid
POB 1551

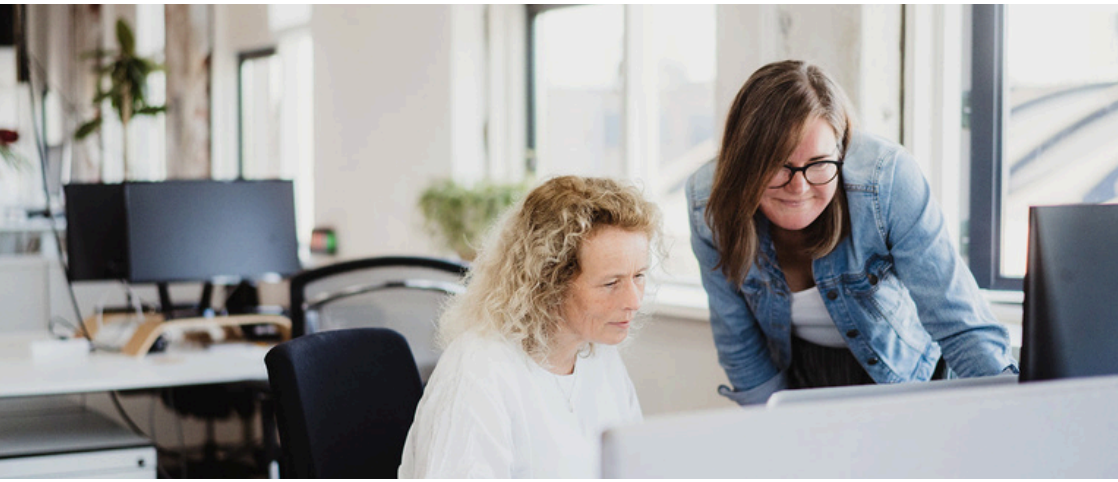

PESCHECK Definitielijst

Integriteitsverklaring	9 integriteitsgerelateerde vragen of een aanpasbare integriteitsverklaring ter verificatie.
Identiteitsverificatie + biometrie voor digitale onboarding	Verifieert de identiteit van een kandidaat aan de hand van officiële documenten en biometrische gegevens (beschikbaar in 160 landen).
Recht op werk	Bevestigt het wettelijke recht van een kandidaat om in een bepaald land te werken door werkvergunningen, visa of verblijfsstatus te verifiëren.
PEP-, sanctie- en watchlistcontrole	Kandidaatgegevens worden vergeleken met wereldwijde databases van criminelen, terroristen en wetshandhavers om potentiële risico's in te schatten.
Controle op negatieve media-aandacht	Analyseert de online aanwezigheid van de kandidaat, inclusief openbare profielen en relevante verbanden met zoekwoorden of reputatierisico's.
Werkreferentie-CV-controle	Controleert de arbeidsgeschiedenis door contact op te nemen met maximaal 3 werkgevers in de afgelopen 5 jaar, waarbij de functies en werkprestaties worden nagegaan.
Controle van kwalificaties / diploma-controle	Controleert de hoogst behaalde academische kwalificatie van de kandidaat. Nederlandse diploma's worden gecontroleerd via DUO; internationale diploma's doorlopen een breder verificatieproces. Inclusief verificatiekosten tot € 25 incl. btw (of equivalent). Eventuele extra kosten van derden of instellingen kunnen apart in rekening worden gebracht, tenzij schriftelijk anders is overeengekomen.
Kredietcontrole	Biedt een financiële beoordeling van de kandidaat door hun kredietgeschiedenis te controleren, beschikbaar in de EMEA- en APAC-regio's.

Verzoek van het Internationaal Strafregister / VOG 1	Vraagt het internationale strafblad of het Verklaring omtrent Gedrag (VOG) van de kandidaat op en verifieert dit, afhankelijk van de betreffende regio.
Uploaden + Validatie van het Internationale Strafregister / VOG 3	Uploaden + Validatie van het Internationale Strafregister / VOG 3
Adrescontrole	Controleert het huidige of vroegere adres van de kandidaat door de verstrekte gegevens te vergelijken met betrouwbare of officiële bronnen.
CV-vergelijking	De juistheid van het cv van de kandidaat wordt handmatig gecontroleerd door de op het platform verstrekte gegevens te vergelijken met het daadwerkelijk door de kandidaat ingediende CV.

References

Alhosban, A., Gaire, R., & Al-Ababneh, H. (2025). Public perceptions of algorithmic bias and fairness in Cloud-Based decision systems. Standards, 6(1), 2. https://doi.org/10.3390/standards6010002

Bahangulu, J. K., & Owusu-Berko, L. (2025). Algorithmic bias, data ethics, and governance: Ensuring fairness, transparency and compliance in AI-powered business analytics applications. World Journal of Advanced Research and Reviews, 25(2), 1746–1763. https://doi.org/10.30574/wjarr.2025.25.2.0571

Data protection impact assessment (DPIA). (2025, December 17). Autoriteit Persoonsgegevens. https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/themas/basis-avg/praktisch-avg/data-protection-impact-assessment-dpia

ISO/IEC 42001:2023. (n.d.). ISO. https://www.iso.org/standard/42001

pescheck

Trust grows in the light of openness

pescheck

Headquarters
Capitool 10, 7521 PL
Enschede Netherlands
(0)85 060 8999

Germany Office
Franz-Joseph-Str. 11
80801 Munich
Bavaria, Germany

Follow Us
X
LinkedIn
Facebook